

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 33/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 2006 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä (HE 149/2006 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sivistysvaliokunta on antanut asiasta lausunnon (SiVL 19/2006 vp), joka on otettu tämän mietintön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Harri Cavén ja vanhempi hallitussihteeri Eija Maunu, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Timo Lankinen, opetusministeriö

- erikoissuunnittelija Timo Repo, Opetushallitus
- yksikönpäällikkö Ari Herrala, Ajoneuvohallintokeskus
- toimitusjohtaja Saara Remes, Bussialan Kehittämispalvelut Oy
- liittosihteeri Juhani Salmela, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
- toimitusjohtaja Heikki Kääriäinen, Linja-autoliitto
- puheenjohtaja Antero Peiponen, Suomen Autokoululiitto
- johtaja Pasi Moisio, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- opettaja Esko Kantola, Huitisten Aikuiskoulutuskeskus
- opettaja Ari Ojala, Vantaan Ammattiopisto Varia.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— valtiovarainministeriö
— Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä.

Vaatus ammattipätevyydestä koskisi linja- ja kuorma-auton kuljettamista ja näiden ajoneuvojen kuljettajilta vaadittavaa ammattipätevyyttä. Ammattipätevyyttä koskevan vaatimuksen ulkopuolelle rajattaisiin ei-kaupalliset ajot ja

ajot, joissa pääasiallisena tehtävänä ei ole kuljettajana toimiminen. Lakiin sisältyisivät myös ammattikuljettajan vähimmäisikää koskevat vaatimukset.

Ammattipätevyys koostuisi kuljettajan perustason ammattipätevyydestä ja säännöllisestä jatkokoulutuksesta. Perustason ammattipätevyys olisi saavutettavissa koulutuksella. Koulutus oli-

si suoritettavissa myös nopeutetusti, jolloin se kuljettajan iästä riippuen voisi antaa aluksi rajoitetumman oikeuden kuljettajana toimimiseen. Ammattipätevyyttä ja koulutusta koskeva vaatimus olisi erillinen ajokorttia varten annettava koulutuksesta ja sen määrästä. Koulutukseen tulo ei edellyttäisi kuljetettavan ajoneuvon ajo-oikeutta.

Kuorma-auton kuljettajana toimimisen vähimmäisikärajat olisivat 18 ja 21 vuotta ammattipätevyyskoulutuksen kestosta ja ajokortin luokasta riippuen. Linja-autonkuljettajan harmonisoidut ikärajat olisivat vastaavasti 21 ja 23 vuotta.

Vaatimus ammattipätevyydestä koskisi 10 päivästä syyskuuta 2008 lukien linja-auton ajokortin ja 10 päivästä syyskuuta 2009 lukien kuorma-auton ajokortin suorittavia ja alalle ryhtyviä kuljettajia. Tätä ennen ajokorttinsa saaneilta ei vaadittaisi perustason ammattipätevyyskoulutusta.

Ammattipätevyyden ylläpitäminen edellyttäisi säännöllistä jatkokoulutusta. Vaatimus jatkokoulutuksesta koskisi myös ennen lain voimaantuloa alalla toimineita kuljettajia.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan otettavaksi rajoitetusti käyttöön linja-auton kuljettajan alempi ikäraja Suomessa tapahtuvissa kuljetuksissa. Ikärajan alentaminen 18 vuoteen edellyttäisi laissa tarkoitetun perustason ammattipätevyyden lisäksi kolmivuotisen linja-auton kuljettajan ammatillisen peruskoulutuksen suorittamista.

Perustason ammattipätevyyskoulutusta antaisivat erikseen tähän opetukseen hyväksytyt koulutuskeskukset, joita olisivat ammatilliset koulutuslaitokset ja autokoulut. Koulutuksen järjestäminen olisi mahdollista myös puolustusvoimien kuljettajakoulutuksen yhteydessä. Jatkokoulu-

tusta varten voitaisiin hyväksyä muitakin koulutuskeskuksia. Ajoneuvohallintokeskus ja opetusministeriö hyväksyisivät koulutuskeskukset ja vastaisivat hyväksymiensä koulutuskeskusten valvonnasta. Ajoneuvohallintokeskus vastaisi hyväksymissään koulutuskeskuksissa annettavaan koulutukseen liittyvän kokeen järjestämisestä ja valvonnasta. Opetusministeriö voisi osoittaa valvontaa koskevat tehtävät Opetushallitukselle. Kokeen järjestämisestä vastaisivat Opetushallituksen valvonnassa ammatillisen koulutuksen tutkintoja järjestävät toimielimet.

Perustason ammattipätevyyskoulutus sisältyisi kuljettajan ammatillisiin tutkintoihin, ja se voitaisiin suorittaa myös niistä erillisenä ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa. Opetushallitus vahvistaisi koulutuksen sisällöt ja vaatimukset. Jatkokoulutuksessa noudatettavat koulutusohjelmat vahvistaisi Ajoneuvohallintokeskus.

Perustason ammattipätevyysvaatimuksen ja jatkokoulutusvaatimuksen täyttäminen osoitettaisiin kuljettajan ajokorttiin tai ammattipätevyyskorttiin tehtävällä merkinnällä.

Esitys perustuu maanteiden tavara- ja henkilöliikenteeseen tarkoitettujen tiettyjen ajoneuvojen kuljettajien perustason ammattipätevyyttä ja jatkokoulutusta koskevaan direktiiviin.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi myös Ajoneuvohallintokeskuksesta annettua lakia, tieliikennelakia ja ajoneuvoliikennerekisteristä annettua lakia. Niihin tehtäisiin ehdotetuista ammattipätevyysvaatimuksista johtuvat muutokset.

Lain kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä olisi tultava voimaan mahdollisimman pian. Lait ehdotetaan tulemaan voimaan samanaikaisesti. Linja-auton kuljettajien olisi täytettävä ehdotetut pätevyysvaatimukset 10 päivästä syyskuuta 2008 ja kuorma-auton kuljettajien 10 päivästä syyskuuta 2009

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen-

mukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta pitää kuorma- ja linja-auton kuljettajien ehdotettua ammattipätevyyskoulusta hyvänä ja toteaa, että ammattipätevyysvaatimusten tiukentua ja eriytyessä nykyiset ajokortti-vaatimukset tarkistetaan. Muutokset edellyttävät tarkistuksia kaikkiin raskaan kaluston ajokorttiluokkiin. Ajokortti-vaatimuksista säädetään kuitenkin erikseen.

Ammattimainen kuljettaminen

Lain soveltamisalasta säädetään lain 2 §:ssä, jonka mukaan laki koskee kuorma- ja linja-auton sekä niiden ja hinattavan ajoneuvon muodostaman ajoneuvoyhdistelmän kuljettajalta tieliikenteessä vaadittavaa ammattipätevyyttä. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä tarkoitettu ammattipätevyys koskee kaikkia kuorma- ja linja-autoilla tapahtuvia kuljetuksia paitsi niitä, jotka suljetaan pois 2 §:n 3 momentissa. Kysymyksessä momentissa tarkoitettuihin kuljetuksiin riittää pelkkä ajokortti.

Lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentin 6 kohdassa on soveltamisalan ulkopuolelle rajattu yksityiset, ei-kaupalliset kuljetukset. Sanamuoto ajoneuvon käytöstä "yksityisesti muihin kuin kaupallisiin" kuljetuksiin noudattelee direktiivin suomennoksessa käytettyä sanamuotoa. Direktiivissä ei mitenkään määritellä, mitä kaupallisilla kuljetuksilla tarkoitetaan. Sillä, että kuljetukset tapahtuvat yksityisesti, on lakiehdotuksessa korostettu kysymyksen olevan vain omaan käyttöön tai omiin tarpeisiin tapahtuvista kuljetuksista. Rajauksella "muihin kuin kaupallisiin kuljetuksiin" on näistäkin kuljetuksista suljettu ulkopuolelle kuljetustoiminnan harjoittaminen eli ajoneuvon kuljettaminen ansaitsemistarkoituksessa. Käytännössä kaupallisina kuljetuksina on pidetty kuljetuksia, jotka tapahtuvat palkkaa tai muuta vastiketta vastaan, ja elinkeinotoimintaan liittyviä kuljetuksia, joita ovat ainakin luvanvaraiset kuljetukset. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/59/EY maanteiden tavara- ja henkilöliikenteeseen tarkoitettujen tiettyjen ajoneuvojen kuljettajien perustason ammattipätevyydestä ja jatkokoulutuksesta, jäljempänä ammattipätevyysdirektiivin, sääntelyn

mukaan myös kuljetustoimintaan liittyvät kuljetukset tyhjällä linja-autolla ilman matkustajia edellyttävät kuljettajalta ammattipätevyyttä.

Säännöksiä kaupallisista tai ei-kaupallisista kuljetuksista sisältyy mm. ajo- ja lepoaikasäännöksiin. Neuvoston asetuksen 561/2006 tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamiseksi 3 artiklan h kohdassa ei-kaupalliset kuljetukset on suljettu pois soveltamisen piiristä. Säännöstö ei sisällä määrittelyä siitä, mitä kaupallisilla tai ei-kaupallisilla kuljetuksilla siinä tarkoitetaan. Ajopiirturin käyttövelvollisuuden sisältävässä neuvoston asetuksessa (3821/85 3 artiklan 1 kohta) käyttövelvollisuus yhdistetään kuljetuksiin, joihin mainitun asetuksen 561/2006 säännöksiä sovelletaan. Lain kaupallisista tavarankuljetuksista (693/2006), jäljempänä tavarankuljetuslaki, soveltamisalaa koskevan 1 §:n mukaan lakia sovelletaan kaupalliseen tavarankuljetukseen tiellä, mutta ei oman tavaran kuljettamiseen. Lain 5 §:n mukaan tavaran kuljettaminen tiellä korvausta vastaan edellyttää liikennelupaa. Ilman lupaa suoritettavista kaupallisista kuljetuksista säädetään tavarankuljetuslain 7 §:ssä.

Työvoimatilanne

Ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen kohdistuvat lisätarpeet on tarkoitus hoitaa koulutuksen määriä uudelleen suuntaamalla ja tarvittaessa koulutusta lisäämällä. Tällä hetkellä ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja on noin 1 800. Koulutuksen lisäämistarpeita korostaa uusien vaatimusten ohella myös alan nykyinen lisätyövoimatarve. Kuljettajatarve on arvioitu noin 3 500—4 000 kuljettajaksi vuosittain. Puolustusvoimissa on vuosittain koulutettu noin 2 200—2 500 kuljettajaa. Työvoimahallinto on käyttänyt noin 8 miljoonaa euroa koulutukseen.

Näennäisestä kuljettajatarpeen ja koulutustarjonnan vastaavuudesta huolimatta koulutustarjonnan kasvun tarve on kuitenkin ilmeinen. Nykyisillä koulutusmäärillä ja arvioidun vuosittaisen kuljettajatarpeen ollessa noin 2 000 kuljettajaa on kuljettajapulaa katsottu esiintyneen. Ny-

kyisillä koulutusmäärillä vuosittaisen vajeen on arvioitu asettuvan n. 2 000 kuljettajaan.

Lisäksi autokouluissa on koulutettu vuosittain keskimäärin 16 000 C-luokan kuorma-auton kuljettajaa, ja noin puolet CE-luokan yhdistelmäajoneuvon ja D-luokan linja-auton kuljettajista ovat suorittaneet ajokorttinsa kuljettajakokemuksen perusteella. Jatkossa ammattipätevyys on suoritettava aina yhdenmukaisesti koulutuksella, ja ajokortti- ja ammattipätevyyskoulutuksen autokoulusta hakevien määrää tulevaisuudessa on vaikea arvioida.

Osan vajeesta voisi kattaa puolustusvoimien sotilaskuljettajakoulutuksella. Puolustusvoimien ajokorttikoulutuksen määrä esim. CE-ajokorttiluokassa on merkittävä, mutta alustavien kyselytulosten mukaan sotilaskuljettajakoulutuksen saaneista vain n. 20 % hakeutuu kuljettajan tehtäviin. Mahdollinen perustason ammattipätevyyskoulutus sotilaskuljettajakoulutuksen yhteydessä ei siis oleellisesti helpota vajetta.

Koulutusjärjestelmä

Ammattipätevyyskoulutus

Hallituksen esityksessä koulutuksen vaatimukset on liikenne- ja viestintäministeriön mukaan sovitettu nykyiseen ajokorttikoulutusjärjestelmään niin, että tarpeet uudelleen järjestelyille, lisähenkilöstölle ja muille lisäresurssitarpeille minimoidaan.

Perustason ammattipätevyyskoulutusta antavat samat tahot, jotka nykyisin vastaavat raskaan kaluston ajokorttikoulutuksesta eli ammatilliset oppilaitokset, autokoulu ja puolustusvoimat. Niillä on vaatimukset täyttävä ajo-opetuskalusto ja CE- ja D-opetuksessa toimineilla opetushenkilöstö. C-luokan koulutuksessa toimineille lisävaatimuksena on vaatimus alan kokeuksesta.

Vastaavanpitäinen koulutus nykyään (CE- ja D-luokka) on hankittu ammatillisessa koulutuksessa, joko aikuiskoulutuksessa tai perustutkintokoulutuksessa, taikka puolustusvoimien kuljettajakoulutuksessa. Autokouluja on liikenne- ja viestintäministeriön ilmoituksen mukaan ollut keskimäärin 8 CE- ja D-luokan opetuksessa

ja koulutus on ollut yhteiskunnan tai jonkun yrityksen ostamaa. C-luokan ajokorttikoulutus on haettu valtaosin autokoulusta. Siinä ammatillinen painotus ei ole ollut samaa luokkaa eikä opettajan vaatimukset ammatillisesti painotetut.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan ammattipätevyysäännöstö ei merkitse koko ajo-opetusjärjestelmän muuttamista, mutta C-luokan kuljettajana toimimisen vaatimusten kiristyminen samalle tasolle CE- ja D-luokan vaatimusten kanssa samoin kuin sen ikävaatimuksiin tulossa olevat muutokset korostavat vaatimusten tiukentumista. Nuorten kohdalla ajokortin suorittaminen tulee yhdistymään ammattipätevyyskoulutukseen, koska ajokortin vähimmäisikärajaa (C-luokan osalta 18 vuotta) voidaan soveltaa vain ammattipätevyuden suorittaneisiin. Nykykokemusten valossa on ilmeistä, että opetus pyritään koulutuksen laajuudesta johtuen hankkimaan yhteiskunnan rahoituksella järjestetystä koulutuksesta. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan on myös ilmeistä, että ajokortin suorittajien määrä autokouluissa laskee. Osa kuljettajista koulutetaan puolustusvoimissa, jos tähän koulutukseen osoitetaan rahoitus.

Ammattipätevyyskoulutuksen asema

Ehdotettu 280/140 tunnin koulutus on ajokorttikoulutuksen päälle tulevaa ammatillista koulutusta, ja se on sovitettu yleiseen ammatilliseen koulutusjärjestelmään. Koulutus voidaan täydentää ammatilliseksi tutkinnoksi ja suorittaa hankkimalla kuljettajan ammatillinen tutkinto tai erillisenä vaatimusten pituisena kokonaisuutena.

Tasapuolinen saatavuus

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan pitänyt välttämättömänä, että riittävän työvoiman saamiseksi turvataan koko maassa ammattikuljettajakoulutuksen saatavuus kattavasti eri puolilla maata hyödyntäen nykyisten koulutuksenantajien kapasiteettia.

Uudistuksen on myös arvioitu vähentävän ajokortin suorittajien määrää autokouluissa. Valiokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että am-

matillisessa koulutuksessa olevilla opiskelijoilla ei ole lukukausimaksuja maksettavanaan eikä koulutus muutoinkaan ole maksullinen. Sen sijaan ammattipätevyyden autokouluissa hankkivien opiskeilijoiden on itse maksettava koulutuksesta, eivätkä he myöskään ole opintotuen eivätkä muiden opintososiaalisten etuuksien piirissä. Valiokunta pitää valitettavana, että uudistuksella ei pystytä toteuttamaan opiskelijoille yhdenvertaista asemaa koulutusjärjestelmässä.

Valiokunta kantaa myös huolta siitä, että koulutuskapasiteetti ei ole riittävä, ellei kaikkia nykyisiä koulutuksen tuottajia hyödynnetä täysimääräisesti uudessa koulutusjärjestelmässä, ja kantaa erityisesti huolta kuljetusalalla olevasta kuljettajapulasta. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksella saadaan koulutettua tarvittava määrä kuljettajia.

Maantieteellinen kattavuus

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että ellei nykyisin C-luokan, yhdistelmäajoneuvojen ja linja-autojen ajokorttikoulutusta järjestäville autokouluille turvata tasavertaisia taloudellisia toimintaedellytyksiä kuin ammatillisille oppilaitoksille, uhkana on, että lakiesitys johtaa näiden yksityisten koulutuspalvelujen loppumiseen ainakin suurten kaupunkien ulkopuolella ja olemassa oleva kapasiteetti jää monin osin hyödyntämättä. Valiokunta korostaa lausunnossaan, että maan eri osissa voidaan joutua hyvin erilaiseen asemaan näiden koulutuspalveluiden saatavuudessa.

Ammatillisen koulutuksen osalta opetusministeriö myöntää koulutuksen järjestämisluvut ja hyväksyy samalla hakemuksesta kouluttajat kyseisen lain tarkoittamiksi koulutuskeskuksiksi. Perustason ammattipätevyyskoulutuksessa opetussuunnitelma ja tutkintojen perusteet hyväksytään yhdenmukaisesti muun ammatillisen koulutuksen kanssa, koska koulutus on osa kansallista koulutusjärjestelmää.

Valiokunta toteaa, että autokoulujen osallistuminen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen täydentää erityisesti maantieteellisen kattavuuden osalta ammatillisten oppilaitosten verkostoa.

Nykyisin autokoulut osallistuvat kuljettajakoulutukseen kaupalliselta pohjalta, jolloin niiden asema poikkeaa ammatillisen koulutuksen asemasta esimerkiksi arvonlisäverotuskohtelun osalta. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan ehdotettu koulutusjärjestelmä on olemassa olevien mahdollisuuksien puitteissa rakennettu siinä tarkoituksessa, että nykyisin toimiville kuljettajakoulutuksen järjestäjille turvataan tasa-vertaiset mahdollisuudet hakea koulutuksen järjestämislupaa ja niille varmistetaan taloudelliset kilpailuedellytykset toimia koulutuksen järjestäjinä suhteessa ammatillisiin oppilaitoksiin. Autokoulujen panosta koulutuksessa on ministeriön mukaan pidetty alusta alkaen tarpeellisenä perustason ammattipätevyyskoulutuksen kouluttajia määrittäessä.

Valiokunta toteaa, että autokoulujen mahdollisuudet toimia yhteiskunnan rahoittaman koulutuksen tuottajina ovat ensinnä opetusministeriön järjestämisluvalla toimiminen, joka edellyttää mm., ettei toiminta ole voittoa tuottavaa. Tämän lisäksi autokoulut voivat tuottaa koulutuspalveluja yhteiskunnan rahoittamaa koulutusta järjestäville laitoksille joko ammatillisen koulutuksen tai työvoimapolitiittisen koulutuksen tarpeisiin.

Suomen Autokoululiitto on valiokunnan saaman selvityksen mukaan parhaillaan selvittämässä autokoulujen mahdollisuuksia toimia opetusministeriön järjestämisluvalla annettavassa koulutuksessa. Asian selvittäminen on vielä kesken. Autokoulut ovat jossain määrin tuottaneet koulutuspalveluja ammatilliselle koulutukselle ja työvoimakoulutukseen, ja tämä on edelleen mahdollista. Valiokunta pitää hyvänä, että sen saaman selvityksen mukaan opetusministeriö suhtautuu myönteisesti Suomen Autokoululiiton mahdollisuuksiin toimia opetusministeriön järjestämisluvalla annettavassa koulutuksessa. Tämä saattaisi myös opiskelijat opintososiaalisten etuuksien piiriin.

Koulutusjärjestelmän tasapuolinen kehittäminen

Valiokunta yhtyy sivistysvaliokunnan huoleen koulutuksen kattavuudesta ja pitää välttämättö-

mänä, että uudistus hyödyntäen nykyisten koulutuksenantajien kapasiteettia turvaa Suomessa kattavan koulutusverkon, jossa opiskelijoilla on yhdenvertaiset ja syrjimättömät mahdollisuudet koulutuksen tasapuoliseen saamiseen. Tärkeätä opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on se, että heidän asemansa ja oikeutensa eivät olennaisesti muutu sen johdosta, mikä kouluttautumistie on heidän kotiseudullaan heille tarjolla. Valiokunta pitää välttämättömänä, että opetusministeriö antaen Suomen Autokoululiitolle järjestämislupaa pitää huolen koulutuksen toteuttamisesta siten, että ammatillinen koulutus ja autokoulujen koulutus täydentävät toisiaan sekä maantieteellisesti että annettavan koulutuksen osalta, ja että opiskelijoiden yhdenvertainen asema turvataan.

Arvonlisäverotus.

Arvonlisäverolain (1501/1993) mukaan veroa suoritetaan periaatteessa kaikesta liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta tavaroiden ja palvelujen myynnistä. Vain eräät laissa nimenomaisesti luetellut hyödykkeet on vapautettu verosta. Verovelvollisia ovat periaatteessa kaikki verollisia tavaroita ja palveluja myyvät yritykset ja ammatinharjoittajat. Arvonlisäverolain 39 §:n mukaan koulutuspalvelut on vapautettu verosta. Lain 40 §:n mukaan verosta vapautetulla koulutuksella tarkoitetaan yleissivistävää ja ammatillista koulutusta, korkeakouluopetusta sekä taitteen perusopetusta, jota lain nojalla järjestetään tai jota lain nojalla avustetaan valtion varoin.

Arvonlisäverolain tarkoituksena on vapauttaa verosta sellainen koulutus, jota järjestetään yhteiskunnan kulloinkin hyväksymien koulutustavoitteiden toteuttamiseksi. Tämän mukaisesti verottomaksi on säädetty vain lainsäädäntöön perustuva koulutus. Muu kuin lakisäätöön perustuva koulutus on sitä vastoin verollista. Tällaista koulutusta on liiketaloudellisin perustein järjestetty koulutus sekä erilainen harrastustoimintaan liittyvä koulutus. Autokoulutoiminta on verollista liiketaloudellisin perustein järjestettyä koulutusta. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että saamansa selvityksen perusteella autokouluilla on mahdollisuus hakea opetusministeriöltä kou-

lutuksen järjestämislupaa ja toimia sen saatuaan verottomasti.

Koulutusvoimavarat

Sivistysvaliokunta toteaa lausunnossaan, että sen lisäksi, että nykyisin toimiville kuljettajakoulutuksen järjestäjille turvataan tasavertaiset mahdollisuudet hakea koulutuksen järjestämislupaa, niille tulee varmistaa taloudelliset kilpailuedellytykset toimia koulutuksen järjestäjinä suhteessa ammatillisiin oppilaitoksiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan noin 70 000—80 000 alalla toimivaa kuljettajaa tarvitsee tämän lisäksi 5 vuoden välein toistuvan jatkokoulutuksen.

On selvää, että ammattilliseen kuljettajakoulutukseen tarvitaan lisämäärärahoja. Tähän kuljettajakoulutukseen tarvitaan lisävaroja, koska valiokunnan saaman selvityksen mukaan näin suurta panostusta ei voida toteuttaa toisen asteen ammattilliseen koulutukseen nykyisillä määrärahoilla. Olemassa olevia määrärahoja tulee kohdentaa kuljettajakoulutukseen, mutta siihen tulee myös varata lisävaroja.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotus

2 §. *Soveltamisala.* Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksessa tarkoitettu ammattipätevyys koskee kaikkia kuorma- ja linja-autoilla tapahtuvia kuljetuksia paitsi niitä, jotka suljetaan pois 2 §:n 3 momentissa, jossa tarkoitettuihin kuljetuksiin riittää pelkkä ajokortti.

Pykälän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä ja 2 momentissa mainitulla pätevyydellä tarkoitetaan lain mukaista ammattipätevyyttä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että sana ”pätevyys” muutetaan kyseisissä kohdissa sanaksi ”ammattipätevyys”.

Pykälän 3 momentin 2 kohtaa valiokunta ehdottaa muutettavaksi siten, että poikkeus ammattipätevyysvaatimuksesta koskee ainoastaan poliisin, pelastusviranomaisen tai puolustusvoimien perustehtäviin, eli yhteiskuntajärjestyksen

ja turvallisuuden ylläpitämiseen, liittyviä ajoja. Tällaisia ajoja ovat esimerkiksi henkilöstökuljetukset, kun auto on kohdassa mainittujen tahojen käytössä. Esimerkiksi palolaitoksen toiminnassa saatetaan tutustuttaa lapsiryhmiä palolaitoksen toimintaan ja tässä yhteydessä suoritetaan siihen liittyviä kuljetuksia. Tällaisten ryhmien kuljetuksissa ei ole kysymys pelastuslaitoksen perustoiminnasta ja siihen liittyvistä tehtävistä, mistä syystä kuljettajalla turvallisuusyistä tulee aina olla asianmukainen linja-auton kuljettajan pätevyys.

Pykälän 3 momentin 6 kohdan mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jätettäisiin ajoneuvon käyttäminen yksityisesti muihin kuin kaupallisiin henkilö- ja tavarakuljetuksiin. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty myös ei-kaupallisten henkilöliikenteen ajojen liikenneturvallisuuskysymykseen, ja näitä ajoja on vaadittu lain soveltamisalan piiriin. Valiokunta ehdottaa uutta 7 kohtaa, jossa säädetään yksityisistä ei-kaupallisista henkilökuljetuksista, ja ehdottaa tämän vuoksi 6 kohdasta poistettavaksi maininnan henkilökuljetuksista. Tämän vuoksi myös 7 kohta muuttuu 8 kohdaksi.

Henkilökuljetuksia koskeva uuden 7 kohdan säännös mahdollistaa ainoastaan omalla linja-autolla tapahtuvat ajot. Se ei salli vuokratun linja-auton käyttöä perheen tarpeisiin muutoin kuin asianmukaisen pätevyyden omaavan kuljettajan toimesta. Koska perhekäsite ei ole lainsäädännössä vakiintunut, on valiokunnan näkemyksen mukaan selkeämpää puhua samassa taloudessa asuvista. Myös kuljettajan on kuuluttava tähän talouteen.

Valiokunta toteaa, että ammattipätevyysvaatimusten laajentaminen kaikkeen linja-auton kuljettamiseen ei kuitenkaan ole ongelmattonta. Etenkin suurperheiden kuljettamiseen saatetaan tarvita linja-autoa. Ammattipätevyyden vaatiminen saattaisi perheet saman ongelman eteen, joka on nykyisin aiheutunut linja-auton ajokortin suorittamisen tiukoista ammatillisista vaatimuksista. Ajot tapahtuvat tässä tapauksessa yleensä omalla linja-autolla, jonka kuljettamiseen kuljettaja on näin myös totunut. Tällais-

sa tapauksessa on ajokortin suorittamista pidettävä riittävänä.

Pykälän 8 kohdassa lakiehdotuksessa säädetään poikkeus tilanteisiin, joissa ajoneuvolla kuljetetaan materiaaleja tai laitteita, joita kuljettaja ammattiaan harjoittaessaan käyttää, eikä ajoneuvon kuljettaminen ole hänen päätoimensa. Valiokunta katsoo, että tähän rinnastettavia tilanteita ovat sellaiset, joissa ajoneuvolla kuljetetaan vähäisessä määrin omia tuotteita, myytäväksi tietyssä paikassa, eikä ajoneuvon kuljettaminen ole kuljettajan päätoimi. Ehdotettu poikkeussäännös koskee ainoastaan vähäisessä määrin tapahtuvia kuljetuksia, ja kysymyksessä on selvästi toissijainen kuljetustarve.

Valiokunta toteaa, että 8 kohdan tilanteet koskevat mm. tuotteiden kuljetusta myytäväksi josakin tietyssä paikassa, esimerkiksi torilla tai markkinoilla. Säännös ei salli tuotteiden kuljetamista jonkin toisen toimesta myytäväksi. Säännös ei myöskään salli asiakaskuljetusten suorittamista, millä tarkoitetaan esimerkiksi ostettujen tuotteiden kuljettamista kotiin tms. niiden ostajan osoittamaan paikkaan kuljettamista. Kuljetettavat tuotteet ovat kuljettajan omistamia eikä vielä myytyjä, joita siis ollaan vasta menossa myymään. Palattaessa kuljetuksessa voivat olla mukana myymättä jääneet tuotteet. Vähäisessä määrin tapahtuva toiminta edellyttää, että tuotteiden kuljettaminen on toissijainen tehtävä muuhun toimintaan ja myös myymiseen nähden.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset pykälän muotoiluihin.

10 §. Koulutuskeskukset. Ensimmäisen lakiehdotuksen 10 §:n 1 momentin viimeisessä virkkeessä todetaan, että perustason ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytty koulutuskeskus saa antaa myös jatkokoulutusta, jos Ajoneuvohallintokeskus on hyväksynyt jatkokoulutuksessa käytettävän koulutusohjelman. Valiokunta toteaa, että jatkokoulutuksen oppisisällöt perustuvat samoihin sisältöihin kuin perustason ammattipätevyyskoulutuksessa ja tarkoitus on, että ammattipätevyyskoulutukseen hyväksytty saa samalla hyväksymisellä oikeuden jatkokoulutuk-

seen. Koulutusohjelmat hyväksyy yksi taho eli Ajoneuvohallintokeskus. Asetuksessa on tarkoitus säätää asian toimeenpanosta käytännössä niin, että perustason ammattipätevyyskoulutuksen antamista varten tehtävään hakemukseen on liitettävä selvitys siitä, että Ajoneuvohallintokeskus on hyväksynyt jatkokoulutuksen koulutusohjelman, jos jatkokoulutusta aiotaan antaa.

4. lakiehdotus

Johtolause. Hallituksen esityksellä HE 61/2006 vp on ehdotettu muutoksia ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 5 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohtaan. Täysistunto on 4 päivänä joulukuuta 2006 toisessa käsittelyssä hyväksynyt lakiehdotukset valiokunnan mietinnön LiVM 27/2006 vp mukaisesti. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa johtolauseetta vastaavasti muutettavaksi.

5 §. *Luonnollisista henkilöistä talletettavat muut tiedot.* Valiokunta on hallituksen esityksen HE 61/2006 vp pohjalta hyväksytyjen ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain 5 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohtaan tehtyjen muutosten johdosta poistanut 11 kohdan jo hyväksytyssä laissa olevana, lisännyt pykälään hyväksytystä laista 12 kohdan ja muuttanut lakiehdotuksen 12 kohdan 13 kohdaksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1. ja 4. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §
(Kuten HE)

2 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee kuorma- ja linja-auton sekä niiden ja hinattavan ajoneuvon muodostaman ajoneuvoyhdistelmän kuljettajalta tieliikenteessä vaadittavaa *ammattipätevyyttä*. Vaarallisten

aineiden kuljettajien pätevydestä on lisäksi voimassa, mitä siitä vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetussa laissa (719/1994) ja sen nojalla säädetään.

Tässä laissa säädetty *ammattipätevyys* vaaditaan myös muun Euroopan talousalueen valtion (*ETA-valtio*) kansalaiselta ja sellaisen muun maan kansalaiselta, joka on työsuhteessa ETA-valtioon sijoittautuneeseen yritykseen tai jota ETA-valtioon sijoittautunut yritys käyttää kuljettajana.

Tämä laki ei koske kuljettajaa, jos:
(1 kohta kuten HE)

2) ajoneuvo on poliisin, pelastusviranomaisen tai puolustusvoimien käytössä niiden tehtäviin liittyvissä kuljetuksissa taikka poliisitehtäviä hoidettaessa tullin tai rajavartiolaitoksen käytössä;

(3—5 kohta kuten HE)

6) ajoneuvoa käytetään yksityisesti muihin kuin kaupallisiin (*poist.*) tavarakuljetuksiin; (*poist.*)

7) linja-autoa käytetään yksityisesti muihin kuin kaupallisiin henkilökuljetuksiin, jotka suoritetaan kuljettajan kanssa samassa taloudessa asuvien kuljettamiseksi ja linja-auto on heistä jonkun omistuksessa; taikka (*Uusi*)

8) ajoneuvolla kuljetetaan materiaaleja tai laitteita, joita kuljettaja ammattiaan harjoittaessaan käyttää, eikä ajoneuvon kuljettaminen ole hänen päätoimensa, taikka ajoneuvolla kuljetetaan vähäisessä määrin omia tuotteita, joita kuljettaja myy tietyssä paikassa, eikä ajoneuvon

kuljettaminen ole hänen päätoimensa. (8 kohta HE:n 7 kohta)

2 luku

Kuorma- ja linja-auton kuljettajia koskevat vaatimukset

(Kuten HE)

3 luku

Erinäiset säännökset

(Kuten HE)

4 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

(Kuten HE)

4.

Laki

ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ajoneuvoliikennerekisteristä 13 päivänä kesäkuuta 2003 annetun lain (541/2003) 3 §:n 2 momentin 7 kohta, 5 §:n 1 momentin 12 kohta, 11 §:n 1 momentin 5 kohta, 12 §:n 1 momentin 6 kohta, 15 §:n 1 momentin 9 kohta ja 17 §:n 2 momentin 12 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentin 7 kohta ja 5 §:n 1 momentin 12 kohta *osaksi* laissa 697/2006 ja laissa (/) ja 17 §:n 2 momentin 12 kohta laissa 588/2005, sekä

lisätään 3 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 697/2006, uusi 8 kohta, 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 859/2005, mainitussa laissa 697/2006 ja laissa (/) uusi 13 kohta, 12 §:n 1 momenttiin uusi 7 kohta, 15 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 859/2005, uusi 10 kohta ja 17 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 403/2005 ja mainitussa laissa 588/2005, uusi 13 kohta seuraavasti:

3 §
(Kuten HE)

5 §	12) liikenevakuutuksen ottajasta; <i>(uusi)</i> (13 kohta kuten HE:n 12 kohta)
<i>Luonnollisista henkilöistä talletettavat muut tiedot</i>	----- 11, 12, 15 ja 17 § (Kuten HE)
Luonnollisista henkilöistä saa perustietojen lisäksi tallettaa rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja:	Voimaantulosäännös (Kuten HE)
----- 11) <i>(poist.)</i> ;	

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Markku Laukkanen /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
vpj. Matti Kangas /vas	Eero Reijonen /kesk
jäs. Mikko Alatalo /kesk (osittain)	Pertti Salovaara /kesk
Leena Harkimo /kok	Arto Seppälä /sd
Saara Karhu /sd	Timo Seppälä /kok (osittain)
Marjukka Karttunen /kok	Harry Wallin /sd
Inkeri Kerola /kesk	Lasse Virén /kok
Risto Kuisma /sd	Raimo Vistbacka /ps
Reino Ojala /sd	vjäs. Lyly Rajala /kok (osittain).
Reijo Paajanen /kok (osittain)	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.